

Työväenluokkaäänestämisen muuttuva konteksti

Lectio praecursoria

AINO TIIHONEN

Vuonna 2013 Vasemmistoliiton kansanedustaja Aino-Kaisa Pekonen kysyi *Kansan Uutisten* kolumnissaan: ”Miksi duunari äänestää porvaria?”. Kysymys pitää sisällään ajatuksen luokkaäänestämisestä, joka luo perustan länsieurooppalaisten monipuoluejärjestelmien vaalikäyttäytymiselle. Luokkaäänestämisen ajatuksena on, että tietyn yhteiskuntaluokan edustaja antaa vaaleissa äänensä määrätylle puolueelle, joka ajaa tämän viiteryhmän etua yhteiskunnassa. Siinä missä työväenluokkaiset äänestäjät antavat äänensä vasemmistopuolueille, äänestävät keskiluokkaiset äänestäjät keskustaoikeistolaisia puolueita (esim. Alford 1963; Dalton ym. 1984; Evans 2000; Evans ja Tilley 2017; Knutsen 2006; Lazarsfeld ym. 1948; Lipset ja Rokkan 1967). Pekosen kysymyksessä tämä klassinen luokkaäänestämisen malli on jossain määrin murtunut. Duunari onkin päättänyt vastoin ennako-oletuksia antaa äänensä porvaripuolueelle. Mikä tällaista luokkaäänestämisen mallin vastaista äänestämistä voisi selittää?

Muiden länsimaalaisten demokratioiden tapaan suomalainen yhteiskunta on kokenut muuttaman viimeisen vuosikymmenen aikana merkittävän ja laajamittaisen rakennemuutoksen. Ennen kaikkea kiihtyvä globalisaatiokehitys on muuttanut suomalaisen yhteiskunnan taloudellista, ammatillista ja väestöllistä rakennetta. Rakennemuutos on tuonut mukanaan myös täysin uudenlaisia uhkakuvia kuten ilmastonmuutoksen, kiihtyvän teknologiakehityksen ja kyberuhkat, kasvavan muuttoliikkeen sekä maailmaa rajusti koetelleen Covid-19-pandemian. (Borg ym. 2020; Norris ja Inglehart 2019; ks. myös Karvonen 2014.)

Ammattirakenteen muutos on ollut Suomessa mittava ja se on tapahtunut verrattain nopeasti. Siinä missä 45 prosenttia työtä tekevistä väestöstä toimi työntekijäammateissa 1970-luvulla, oli vastaava osuus vuonna 2020 enää reilu 24 prosenttia. Vastaavasti sekä alempien toimihenkilöiden että ylempien toimihenkilöiden osuus työssäkäyvistä on kasvanut lähes kolmellakymmenellä prosenttiyksiköllä 1970-luvulta vuoteen 2020 mennessä. (Tilastokeskus 2022a.)

Ammattirakenteen muutokset ulottuvat työelämään monin tavoin. Eniten työpaikkoja on karsiutunut teollisuuden toimialoilta. Teknologiateollisuuden kasvu ja kehitys ovat synnyttäneet uudenlaisia työkaluja ja koneita, jotka ovat korvanneet työvoimaa. Globalisaatiokehityksestä johtuen osa suomalaisista toimijoista on ulkoistanut tai suunnitellut ulkoistavansa toimintoja ulkomaille. Globalisaatiokehitys on myös siirtänyt työvoimaa ja suomalaisia toimijoita ulkomaille. Myös työelämä ja työkuultuuri ovat muuttuneet. Määräaikaisten työsuhteiden sekä vuokratyösuhteiden määrä on kasvanut, ja itsensä työllistämistä on tullut yhä tavanomaisempaa. Kaiken kaikkiaan työmarkkinoista on tullut nopeatempoisempia ja alttiimpia muutoksille. (Melin ja Saari 2019.)

Ammattirakenteen ohella myös Suomen väestörakenteessa on tapahtunut suuria muutoksia. Muiden EU-maiden tapaan Suomen väestö on ikääntynyt ja työssä toimivan väestön osuus suhteessa sekä alle 15-vuotiaaseen väestöön että yli 65-vuotiaaseen väestöön on jatkuvassa laskussa.

Tilastokeskus on ennustanut, että vuonna 2030 yli neljäsosa Suomen väestöstä on yli 65-vuotiaita. Vielä 1990-luvun alussa yli 65-vuotiaita oli noin 13 prosenttia Suomen väestöstä. Tämä heikentää merkittävästi huoltosuhdetta, sillä työmarkkinoille astuvat ikäluokat ovat jatkuvasti sieltä poistuvia pienempiä. Väestörakennetta muuttaa myös maahanmuutto, joka on kääntynyt selvään nousuun 2000-luvulla. Vielä vuonna 1997 reilu prosentti Suomen väestöstä oli ulkomaalaistaustaisia ja vuonna 2020 vastaava osuus oli kasvanut noin kahdeksaan prosenttiin. (Tilastokeskus 2022b; ks. myös Sipinen 2021; Kestilä ja Martelin 2019.)

Sosiaalisella liikkuvuudella kuvataan yhteiskuntatieteissä tilannetta, jossa yksilöt päätyvät eri sosioekonomiseen asemaan kuin heidän vanhempansa. Sen avulla voidaan jäsentää paitsi laaja-alaisesti yhteiskunnan elinolosuhteita, myös väestörakenteen muutoksia sekä sosioekonomisen aseman periytymistä. Sosiaalista liikkuvuutta voi tapahtua yhtäläillä alas- tai ylöspäin. Suomessa sosiaalinen liikkuvuus on ollut verrattain korkeaa. 2000-luvun alkupuolen tutkimukset ovat osoittaneet, että keskimäärin kahdeksan kymmenestä 2000-luvun alun nuoresta aikuisesta on päätynyt eri sosioekonomiseen asemaan kuin heidän vanhempansa (Erola 2009; Erola ja Moisio 2002).

Sosiaalinen liikkuvuus on onnistunut tasapainottamaan työmarkkinoiden polarisoitumista Suomessa, vaikkakin ikäryhmien ja sukupuolten välillä on havaittu olevan tässä suhteessa eroja. Sosiologian professori Jani Erola, apulaisprofessori Elina Kilpi-Jakonen ja erikoistutkija Lucia Ruggera (2020) ovat korostaneet koulutuksen vahvaa yhteyttä sosiaaliseen liikkuvuuteen. Heidän mukaansa yksilön koulutustaso on avainasemassa liikkuvuudessa sekä alas- että ylöspäin yhteiskunnan luokkarakenteessa (ks. myös Erola ja Kilpi-Jakonen 2020; Erola 2009). Erolan, Kilpi-Jakosen ja Ruggeran tarkastelut osoittavat myös, että hyväosaisten, eli niin kutsuttujen ylempien luokkien, osuus koko väestöstä on kasvussa ja tämä trendi näkyy sekä vanhempien ikäluokissa että heidän lastensakin. Suomessa väestön koulutustaso nousi tasaisesti koko 1900-luvun ajan, mutta tilastot 2000- ja 2010-luvuilta viestivät kasvun jonkinasteisesta pysähtymisestä tai jopa laskusta. OECD-maiden vertailussa vuonna 2019 Suomen havaittiin jääneen hieman keskiarvon alapuolelle, kun tarkasteltiin korkeakoulutettujen osuutta koko väestöstä. Koulutuksen kasvavan eriarvoistumisen on arvoitu olevan yksi syy korkeakoulutettujen määrän kasvun hidastumiseen Suomessa. (OECD 2019.)

Edellä mainitut yhteiskunnan rakennemuutokset ovat vaikuttaneet sekä politiikan kysyntään että tarjotaan. Ennen kaikkea niiden vaikutus on ollut väistämätöntä työväenpuolueina tunnetuille sosiaalidemokraattisille puolueille ja niiden perinteiselle ydinkannattajakunnalle. (Paloheimo 2019; Rennwald 2019, ks. myös Paloheimo ja Tiihonen 2020). Sosiaalidemokraattisten puolueiden kannatuksen lasku on ollut jo 1980-luvulta lähtien havaittavissa valtaosassa Länsi-Euroopan maita. Kannatuksen lasku on herättänyt tutkijat tarkastelemaan yksityiskohdaisemmin sosiaalidemokraattisten puolueiden kannatuspohjassa tapahtuneita muutoksia ja erittelemään laskua selittäviä tekijöitä. Yhtenä merkittävimpana syynä kannatuksen laskulle on pidetty juuri ammattirakenteen muutosta ja ennen kaikkea teollisuustyöväestön osuuden pienenemistä 1970-luvulta lähtien. Tämä on osaltaan myös heikentänyt sosiaalidemokraattisten puolueiden tyypillisesti vahvoja siteitä ammattiyhdistysliikkeeseen. (Arter 2012; Gingrich ja Häusermann 2015; Keating ja McCrone 2013.)

Emeritusprofessori Heikki Paloheimo on tutkinut sosiaalidemokraattisten puolueiden kannatuksen laskua Euroopassa. Paloheimon mukaan globalisaatiokehitys, äänestysaktiivisuuden

lasku sekä puolueiden jäsenmäärien pienentyminen ovat vaikuttaneet merkittävästi sosiaalidemokraattisten puolueiden kannatuspohjassa tapahtuneisiin muutoksiin. Perinteisistä työväenpuolueista on vähitellen tullut julkisen sektorin työntekijöiden puolueita, mutta samanaikaisesti useassa maassa paine julkisen sektorin pienentämiseksi on ollut kova. Oikeistolaisemman talouspolitiikan omaksuminenkaan ei ole todistetusti onnistunut nostamaan sosiaalidemokraattisten puolueiden kannatusta. (Paloheimo 2019; ks. myös Paloheimo ja Tiihonen 2020.)

Yhteiskunnan rakennetason muutokset ovat uudelleenmuovanneet myös politiikan asiakysymyksiä sekä tuoneet uudenlaisia haasteita ja uhkakuvia sosiaalidemokraattisten puolueiden perinteiselle ydinkannattajakunnalle. Viime vuosikymmenien aikana tapahtunut arvo- ja asenneilmapiirin muutos on nostanut kasvavissa määrin politiikan keskiöön niin kutsuttuja sosiokulttuurisia teemoja, jotka käsittelevät esimerkiksi maahanmuuttoa, ilmasto- ja ympäristökysymyksiä sekä vähemmistöjen oikeuksia (ks. esim. van der Brug and van Spanje 2009; Isotalo ym. 2020; Kitschelt 1995; Kriesi ym. 2006). Nämä uudet teemat ovat vieneet alaa sosioekonomisilta asiakysymyksiltä, jotka käsittelevät taloutta, verotusta ja julkista sektoria ja jotka ovat olleet perinteisesti lähellä sosiaalidemokraattisten puolueiden ajaman politiikan ydintä. Sosioekonomiset asiakysymykset ovat liittyneet ideologisesti etenkin sosiaalidemokraattisten puolueiden rakentamaan länsimaalaiseen hyvinvointivaltioon, jonka pohja on alkanut heikentyä ja kohdata haasteita yhteiskunnan arvo- ja asennemuutoksen myötä. Arvo- ja asenneilmapiirin muutos on synnyttänyt sosiaalidemokraattisten puolueiden kannattajien keskuuteen tyytymättömyyttä puoluetta kohtaan, joka on perinteisesti ajanut heidän etuaan yhteiskunnassa. Useassa Länsi-Euroopan maassa tämä on näkynyt ydinkannattajakunnan siirtymisenä muiden puolueiden taakse. Siirtymistä on tutkimusten mukaan tapahtunut sekä politiikan vasempaan että oikeaan laitaan. (Paloheimo 2019, 67–72, 85.)

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue perustettiin vuonna 1899 nimellä Suomen Työväenpuolue. Vajaa kymmenen vuotta myöhemmin, vuonna 1907, perustettiin toinen työväen etuja yhteiskunnassa ajava organisaatio, Suomen Ammattijärjestö, jota pidetään Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö (SAK) edeltäjänä. Vaikka ammattiyhdistysliike erottautui puoluetoiminnasta jo 1900-luvun alussa, on sosiaalidemokraattisen puolueen ja Suomen ammattijärjestön välinen yhteistyö ollut alusta lähtien tiivistä. (Bergholm 2013; Mickelsson 2021; Raunio ja Laine 2017; Sundberg 2003).

Yleisen valtio-opin dosentti Rauli Mickelsson on nimittänyt sisällissodan jälkeistä aikaa Suomen historiassa leiri-Suomen järjestäytymisen ajaksi. Silloin, nyt jo yli satavuotiaat puolueet, loivat omat polarisoituneet verkostonsa, joista vähitellen muodostui laajamittaisia ja pitkäkestoisia instituutioita. Keskeisin polarisaatiota ylläpitänyt tekijä oli yhteiskunnan luokkakajako. Syntyi työläisten leiri, maalaisten leiri ja porvareiden leiri. Työläisten leirin keskiössä olivat työväen etua yhteiskunnassa ajavat puolueet ja hieman ulommilla kehillä puolueiden erilaiset nais-, sivistys- ja nuorisoverkostot, puoluelehdet, ammattiyhdistysliike, E-liike sekä Työväen Säästöpankit ja Suomen Työväen Urheiluliitto. (Mickelsson 2021, 82–95.)

Sotien jälkeisessä Suomessa työväenpuolueiden kannatus oli ennätyskorkeaa. 1960-luku oli työväenliikkeen kulta-aikaa. Vuoden 1966 eduskuntavaaleissa työväenpuolueiden yhteiskannatus nousi yli 50 prosenttiin, ja vuonna 1968 solmittiin ensimmäinen tulopoliittinen kokonaisratkaisu. 1980-luvulta lähtien leiri-Suomen aikaiset vahvat puolueverkostot alkoivat kuitenkin vähitellen hajota, kun yksilön vapauden korostaminen syrjäytti kollektivismiin länsimaisessa

ajattelussa. Murroskausi synnytti paljon liikehdintää Suomen puoluejärjestelmässä ja etenkin sen vasemmalla laidalla. Sotien ajoista asti toimineet äärivasemmistolaiset puolueet kokivat kannatuksen laskun ja lopettivat vähitellen toimintansa. Nämä työväenliikkeen vasemmistolaisempaan siipeen kuuluneet puolue toimijat perustivat vuonna 1990 Vasemmistoliiton, joka 1980-luvulla perustetun Vihreän liiton kanssa on sittemmin vakiinnuttanut asemansa keskisuurina puolueina Suomen puoluekentällä. (Mickelsson 2021, 250–252.)

Koko yli satavuotisen historiansa ajan suomalaiselle työväenliikkeelle on ollut ominaista, että Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen lisäksi sillä on ollut puoluekentällä muitakin äänenkannattajia. Jo hyvin varhaisessa vaiheessa työväenliikkeestä omaksi siivekseen erottautuneiden äärivasemmistolaisten puolueiden toimintaa vaikeuttivat 1900-luvulla Suomen sodat kommunistista Neuvostoliittoa vastaan sekä lisäksi työväenliikkeen sisäiset erimielisyydet. Tästä syystä Suomen työväenliikkeen historiassa on erotettavissa useita puolueita, puolueiden yhteenliittymiä sekä yhtälailla puolueiden lakkauttamisia. 2020-luvulla eduskuntapuolueista Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue (SDP) ja Vasemmistoliitto luokitellaan vasemmistopuolueiksi. Puolueet ovat pyrkineet jossain määrin yhä voimakkaammin erottautumaan toisistaan ajamisensa politiikan asiakysymyksissä. Siinä missä SDP on korostanut työn ja tasa-arvon merkitystä, on Vasemmistoliitto korostanut pitävänsä huolta yhteiskunnan vähäosaisista ja taistelevansa eriarvoistumista vastaan. (Borg 2020; Suuronen ym. 2020; ks. myös Mickelsson 2021, 345–346.)

Äänestyskäyttäytymisestä on tullut viime aikoina Suomessa lyhytjänteisempää ja siten tutkijoille myös vaikeammin ennustettavaa. Kansalliset eduskuntavaalitutkimukset ovat osoittaneet, että äänestäjien puolueuskollisuus on heikentynyt, liikkuvien äänestäjien osuus on kasvanut ja äänestyspäätösten taustalla painottuvat yhä useammin yksittäiset politiikan asiakysymykset (Borg ym. 2020; Grönlund ja Westinen 2012; Söderlund 2020; Westinen 2016). Sekä puoluekiinnittymisen muutos että yhteiskunnan rakennetason muutokset ovat viime vuosikymmenen aikana jättäneet jälkensä suomalaiseen puoluejärjestelmään. Puolueiden kannatusluvut viimeisimmissä eduskuntavaaleissa vuonna 2019 ovat hyvä konkreettinen esimerkki puoluejärjestelmän ja sen voimasuhteiden muutoksesta. Minkään eduskuntapuolueen kannatus ei noussut yli 20 prosenttiin. Perinteisen kolmen suuren puolueen, Kansallisen Kokoomuksen, Suomen Keskustan ja Sosialidemokraattisen Puolueen yhteiskannatus jäi alle 50 prosenttiin. Vaalien voittajapuolueen, SDP:n, kannatus oli 17,7 prosenttia, joka oli paitsi historiallisesti matalin eduskuntavaalit voittaneen puolueen kannatus, myös SDP:n historian toiseksi matalin eduskuntavaalikannatus. (Borg 2019; Nurmi 2019.)

Muiden Länsi-Euroopan maiden tapaan työväenluokkaisten äänestäjien on havaittu olevan liikekannalla myös Suomessa. Väistämättä edellä mainitut suomalaisen yhteiskunnan ammatti- ja elinkeinorakenteen muutos sekä syventyvä globalisaatiokehitys ovat horjuttaneet etenkin vasemmistopuolueiden kannatuslukuja. Vielä vuoden 2003 eduskuntavaaleissa vasemmistopuolueet, SDP ja Vasemmistoliitto, keräsivät noin kolmanneksen (34,4 prosenttia) kaikista annetuista äänistä. Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa vastaava osuus oli kutakuinkin neljännes (25,9 prosenttia).

Vasemmistoliiton kannatus ei ole kuitenkaan laskenut 2000-luvulla samassa suhteessa SDP:n kannatuksen kanssa. Sen sijaan kaksissa viimeisimmissä eduskuntavaaleissa vuosina 2015 ja 2019 SDP on jäänyt sen historian matalimpiin kannatuslukuihin. Konkreettiset kannatusluvut sekä puoluekiinnittymisen indikaattorit ovat kiinnittäneet tutkijoiden katset työväenluokkasiin

äänestäjiin. Erityisesti vuoden 2011 eduskuntavaaleissa tapahtuneen Perussuomalaisten historiallisen vaalivoiton jälkeen vaalitutkijat ovat myös Suomessa alkaneet kiinnostua analysoimaan perinteisten työväenluokkaisten äänestäjien mahdollisesti heikentynyttä puolueuskollisuutta ja kasvanutta liikehdintää (esim. Grönlund ja Westinen 2012; Rahkonen 2011; Westinen ja Kestilä-Kekkonen 2015).

Palataan vielä alussa esille tuomaani Aino-Kaisa Pekosen esittämään kysymykseen: ”*Miksi duunari äänestää porvaria?*” Kysymykseen kiteytyy oivalla tavalla edellä käsitellyt yhteiskunnan rakennetason muutokset, sosiaalidemokraattisten puolueiden kohtaamat haasteet sekä yhtälailla Suomen puoluejärjestelmässä ja puoluekiinnittymisessä tapahtuneet muutokset. Jos Pekosen suoraviivaista kysymystä jää hetkeksi pohtimaan, se herättää nopeasti ilmoille jatkokysymyksen: ”*Keitä oikein ovat duunari-äänestäjät?*” Perinteisesti luokkaäänestämistä analysoineet tutkijat ovat määritelleet ja mitanneet äänestäjien luokka-asemia heidän ammattinsa mukaan. Toisin sanoen ammatti on ollut keskeisin äänestäjien luokka-asemaa mittaava muuttuja. Voisiko kuitenkin jokin toisenlainen lähestymistapa äänestäjien luokka-asemiin tarjota vastauksen Aino-Kaisa Pekosen esittämään kysymykseen?

Vaikka äänestäjien ammattiasema onkin onnistunut vakiinnuttamaan asemansa luokka-asemaa mittaavana muuttujana, se on kohdannut myös kritiikkiä etenkin kansainvälisessä tutkimuksessa (esim. Bengtsson ja Berglund 2010, 40; Hout 2008; Oskarson 1994; 2016). Kritiikki on kohdistunut sen äärimmäiseen objektiivisuuteen, eli siihen, ettei se ota tarpeeksi huomioon itse mittauksen kohdetta, äänestäjää. Luokkaäänestämisen yhteydessä onkin kysytty, miten hyvin ammatti voisi vaikuttaa äänestäjän puoluevalintaan tai poliittisiin arvoihin ja asenteisiin, jos äänestäjä itse ei samastu ammattinsa mukaiseen yhteiskuntaluokkaan. Kritiikkiä esittäneet tutkijat ovat korostaneet luokkasamastumisen merkitystä, eli sitä, että äänestäjien itse koettu luokka-asema olisi tärkeää ottaa huomioon (emt.). Samaan keskusteluun on usein liitetty myös pohdinta yhteiskuntaluokkarakenteen mahdollisesta muutoksesta ja heikkenemisestä sekä ajatus yhteiskuntaluokista vanhahtavana tapana jäsentää yhteiskuntaa. Luokkasamastumisen on kuitenkin nähty tarjoavan mahdollisuuden mitata suoremmin äänestäjien luokka-asemaa siitä huolimatta, että yhteiskuntarakenteen piirtämät luokkarajat olisivatkin jatkuvassa muutoksessa.

Luokkasamastuminen ei välttämättä kuitenkaan yksin kykene tarjoamaan tarpeeksi kattavaa lähestymistapaa äänestäjien luokka-asemiin ja luokkaäänestämiseen nyky-yhteiskunnassa. Viime vuosikymmeninä vaalikäyttäytymistä käsittelevässä tutkimuksessa äänestäjien arvojen ja asenteiden yhteys heidän puoluevalintoihinsa on yleisesti havaittu ilmiö (esim. Inglehart 1997; Kitschelt ja Rehm 2014; Knutsen 2018; Knutsen ja Kumlin 2005). Voisiko luokkasamastuminen olla se keskeinen mekanismi, jolla äänestäjät omaksuvat heidän puoluevalintojensa taustalla vaikuttavat arvot ja asenteet?

Väitöstutkimukseni tarkoituksena on tuoda yhteen koettua luokka-asemaa korostaneet lähestymistavat äänestäjien arvojen sekä asenteiden kanssa, ja täten tuottaa uudenlaista tietoa työväenluokkaisten äänestäjien puoluevalinnoista sekä mekanismeista niiden taustalla. Suomalaisen yhteiskunnan kehitys ja rakennemuutos eivät eroa merkittävästi muista länsimaalaisista demokratioista. Lisäksi puoluekentällä tapahtunut liikehdintä sekä puoluekiinnittymisessä tapahtuneet muutokset ovat erotettavissa monissa muissakin länsimaalaissa monipuoluejärjestelmissä. Tämä puhuu sen puolesta, että tutkimuksessani löytämiäni luokkaäänestämisen mekanismeja voidaan soveltaa myös toisiin poliittisiin järjestelmiin.

Ensivaikutelmaltaan melko yksinkertainen kysymys ”miksi duunari äänestää porvaria?” kätkeekin sisäänsä monisyisiä mekanismeja. Ottaen huomioon edellä esille tuomani suomalaisen yhteiskunnan laaja-alaiset muutokset sekä yhteiskunnan rakenteissa että poliittisessa järjestelmässä, uskallan esittää, että tällaista perinteisen luokkaaänestämisen oletuksen vastaista äänestämistä tulee jatkossakin tapahtumaan Suomessa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että yhteiskuntaluokat olisivat katoamassa Suomesta, päinvastoin. Todistetusti ne elävät yhä vahvoina äänestäjien mielissä ja ne jäsentävät päivän politiikkaa sekä yhteiskunnallista keskustelua laajemmin. Luokkaaänestämistä analysoivien tutkijoiden onkin kyettävä luomaan uudenlaisia lähestymis- ja mittaustapoja voidakseen tutkia perusteellisesti äänestäjien luokka-aseman vaikutuksia puoluevalintoihin. Saamieni tutkimustulosten valossa on mahdollista tutkia ja löytää vastauksia myös yhtä lailla kysymykseen: ”Miksi porvari äänestää duunaria?”

Väitöskirja ”*The Mechanisms of Class-Party Ties among the Finnish Working-Class Voters in the 21st Century*” tarkastettiin Tampereen yliopistossa 28.1.2022. Vastaväittäjänä toimi dosentti Lauri Rapeli Åbo Akademiasta ja kustoksena tenure track -professori Elina Kestilä-Kekkonen Tampereen yliopistosta.

LÄHTEET

- Alford, Robert. 1963. *Party and Society. The Anglo-American democracies*. Lontoo: Rand McNally.
- Arter, David. 2003. What’s Left in Scandinavia is the Social Democratic Welfare Consensus. *Parliamentary Affairs* 56:1, 75–98.
- Arter, David 2012. Analysing ‘Successor Parties’: The Case of the True Finns. *West European Politics* 35:4, 803–825. <https://doi.org/10.1080/01402382.2012.682346>
- Bergholm, Tapio. 2013. *SAK:n historia*. Valkeala: Valkealan Painokarelia.
- Bengtsson, Mattias ja Berglund, Tomas. 2010. Social rörlighet och klassidentifikation.” Teoksessa Maria Oskarson, Mattias Bengtsson ja Tomas Berglund (toim.), *Fråga om klass: levnadsförhållanden, livstil, politik*. Malmö: Liber, 30–41.
- Borg, Sami. 2019. The Finnish Parliamentary Election of 2019: Results and Voting Patterns. *Scandinavian Political Studies* 42: 3–4, 182–192. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.12150>
- Borg, Sami. 2020. Asiakysymykset ja äänestäjien liikkuvuus. Teoksessa Sami Borg, Elina Kestilä-Kekkonen ja Hanna Wass (toim.), *Politiikan Ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019*. Helsinki: Oikeusministeriö, 240–259. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-838-7>
- Borg, Sami, Kestilä-Kekkonen, Elina ja Wass, Hanna. 2020. Johdanto: Mikä politiikan ilmastomuutos?” Teoksessa Sami Borg, Elina Kestilä-Kekkonen ja Hanna Wass (toim.), *Politiikan Ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019*. Helsinki: Oikeusministeriö, 45–65. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-838-7>
- van der Brug, Wouter ja van Spanje, Jan. 2009. Immigration, Europe and the ‘new’ cultural dimension. *European Journal of Political Research* 48:3, 309–334. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2009.00841.x>
- Dalton, Russell J., Beck, Paul Allen ja Flanagan, Scott C. 1984. Electoral Change in Advanced Industrial

- Democracies. Teoksessa Russel J. Dalton, S. C. Flanagan ja P. A. Beck (toim.), *Electoral Change in Advanced Industrial Democracies*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 3–22.
- Erola, Jani. 2009. Social Mobility and Education of Finnish Cohorts Born 1936–75. Succeeding While Failing in Equality of Opportunity? *Acta Sociologica* 5, 307–27.
<https://doi.org/10.1177/000169930934870>
- Erola, Jani ja Kilpi-Jakonen, Elina. 2020. The role of partnering and assortative mating by social origin for income inequality: The case of Finland, 1991–2014, *INVEST työpaperi 4/2020*, koevedos, SocArXiv.
<https://doi.org/10.31235/osf.io/xhuad>
- Erola, Jani ja Moisio, Pasi. 2002. Jähmettyykö Suomi?: Sosiaalinen liikkuvuus ja pitkäaikaistyöttömyys Suomessa 1970–1995. *Sociologia* 39:3, 185–199.
- Erola, Jani, Kilpi-Jakonen, Elina ja Ruggera, Lucia. 2020. Koulutuksen yhteys sosiaaliseen liikkuvuuteen vahvistuu. *T&Y Lehti* 4/2020. <https://labore.fi/t&y/koulutuksen-yhteys-sosiaaliseen-liikkuvuuteen-vahvistuu/>
- Evans, Geoffrey. 2000. The Continued Significance of Class Voting. *Annual Review Political Science*, 3, 401–417.
- Evans, Geoffrey ja Tilley, James. 2017. *The New Politics of Class: The Political Exclusion of the British Working Class*. Oxford: Oxford University Press.
- Gingrich, Jane ja Häusermann, Silja. 2015. The decline of the working-class vote, the reconfiguration of the welfare support coalition and consequences for the welfare state. *Journal of European Social Policy* 25:1, 50–75. <https://doi.org/10.1177/0958928714556970>
- Grönlund, Kimmo ja Westinen, Jussi. 2012. Puoluevalinta. Teoksessa Sami Borg (toim.), *Muutosvaalit. Eduskuntavaalitutkimus 2011*. Helsinki: Oikeusministeriö, 156–188. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-172-2>
- Hout, Michael. 2008. How Class Works: Objective and Subjective Aspects of Class since the 1970s. Teoksessa Annette Lareau ja Dalton Conley (toim.), *Social Class: How Does It Work?* New York: Russell Sage Foundation, 25–64.
- Inglehart, Ronald. 1997. *Modernization and postmodernization: cultural, economic, and political change in 43 societies*. New Jersey: Princeton University Press.
- Isotalo, Veikko, von Schoultz, Åsa ja Söderlund, Peter. 2020. Polarisoituuko politiikka Suomessa? Puolueiden äänestäjäkuntien arvosuhteet 2003–2019. Teoksessa Sami Borg, Elina Kestilä-Kekkonen ja Hanna Wass (toim.), *Politiikan Ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019*. Helsinki: Oikeusministeriö, 288–306. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-838-7>
- Karvonen, Lauri. 2014. *Parties, Governments and Voters in Finland: Politics Under Fundamental Societal Transformation*. Colchester: ECPR Press.
- Keating, Micheal ja McCrone, David. 2013. *The Crisis of Social Democracy in Europe*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Kestilä, Laura ja Martelin, Tuija. 2019. Suomen väestörakenne ja sen kehitys. Teoksessa Laura Kestilä ja Sakari Karvonen (toim.), *Suomalaisten hyvinvointi*. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 26–45.
- Kitschelt, Herbert. 1995. *The Radical Right in Western Europe: A comparative analysis*. Ann Arbor, Michigan: University of Michigan Press.
- Kitschelt, Herbert ja Rehm, Philipp. 2014. Occupations as a Site of Political Preference Formation. *Comparative Political Studies* 47:12, 1670–1706. <https://doi.org/10.1177/001041401351606>
- Knutsen, Oddbjørn. 2006. *Class Voting in Western Europe. A Comparative Longitudinal Study*. Plymouth:

- Lexington Books.
- Knutsen, Oddbjørn. 2018. *Social Structure. Value Orientations and Party Choice in Western Europe*. Cham: Palgrave.
- Knutsen, Oddbjørn ja Kumlin, Staffan. 2005. Value orientations and party choice. Teoksessa Jacques Thomassen (toim.), *The European Voter: A Comparative Study of Modern Democracies*. Oxford: Oxford University Press, 125–166.
- Kriesi, Hanspeter, Grande, Edgar, Lachat, Romain, Dolezal, Martin, Bornschier, Simon ja Frey, Timotheos. 2006. Globalization and the transformation of the national political space: Six European countries compared. *European Journal of Political Research* 45:6, 921–956.
<https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2006.00644.x>
- Lazarsfeld, Paul F., Berelson, Bernard ja Gaudet, Hazel. 1948. *The People's Choice: How the Voter Makes up His Mind in a Presidential Campaign*. New York: Columbia University Press
- Lipset, Seymour Martin ja Rokkan, Stein. 1967. *Party Systems and Voter Alignments*. New York: The Free Press.
- Melin, Harri ja Saari, Tiina. 2019. Työn ja työelämän muuttuvat maailmat. Teoksessa Tuula Heiskanen, Sirpa Syvänen ja Tapio Rissanen (toim.), *Mihin työelämä on menossa? – tutkimuksen näkökulmia*. Tampere: Tampere University Press, 21–48. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-006-9>
- Mickelsson, Rauli. 2021. *Suomen puolueet: vapauden ajasta maailmantuskaan*. Tampere: Vastapaino.
- Norris, Pippa ja Inglehart, Ronald. 2019. *Cultural Backlash: Trump, Brexit, and Authoritarian Populism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nurmi, Hannu. 2019. Institutional Background and Trends. *Scandinavian Political Studies* 42: 3–4, 166–174.
- OECD. 2019. https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2019_f8d7880d-en. Viitattu 20.1.2022.
- Oskarson, Maria. 1994. *Klassröstning i Sverige: Rationalitet, lojalitet eller bara slentrian*. Tukholma: Nerenius & Santerus.
- Oskarson, Maria. 2016. The Never-Ending Story of Class Voting in Sweden. Teoksessa Jon Pierre (toim.), *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, 246–259.
- Paloheimo, Heikki. 2019. Eurooppalaisen sosiaalidemokratian alamäki – syyt ja seuraukset. Teoksessa Antti Ronkainen ja Juri Mykkänen (toim.), *Vapiseva Eurooppa - Mitä seuraa eurooppalaisen politiikan kaaoksesta?* Tampere: Vastapaino, 65–87.
- Paloheimo, Heikki ja Tiihonen, Aino. 2020. Sosiaalidemokraattisten puolueiden kannatuspohjan muutos Länsi-Euroopassa. Teoksessa Sami Borg, Elina Kestilä-Kekkonen ja Hanna Wass (toim.), *Politiikan Ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019*. Helsinki: Oikeusministeriö, 500–525. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-838-7>
- Pekonen, Aino-Kaisa. 2013. Miksi duunari äänestää porvaria? *Kansan Uutiset* 19.5.2013. <https://www.kansanuutiset.fi/artikkeli/2998454-miksi-duunari-aanestaa-porvaria>. Viitattu 19.1.2022.
- Rahkonen, Juho. 2011. Perussuomalaisien ruumiinavaus: Onko työväen protestipuolueen kannatus saavuttanut vielä ylärajansa?” *Yhteiskuntapolitiikka* 76:4, 425–435. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209117855>
- Raunio, Tapio ja Laine, Niko. 2017. Finland: Strong Party-Union Links under Challenge. Teoksessa Elin H. Allern ja Tim Bale (toim.), *Left-of-Centre Parties and Trade Unions in the Twenty-First Century*. Oxford: Oxford University Press, 93–111.

- Rennwald, Line. 2020. *Social Democratic Parties and the Working Class. New Voting Patterns*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Sipinen, Josefina. 2021. *Recruitment of Immigrant-origin Candidates in Finnish Municipal Elections*. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Sundberg, Jan. 2003. *Parties as organized actors: the transformation of the Scandinavian three-front parties*. Helsinki: Helsinki University Press.
- Suuronen, Aleksi. Grönlund, K. ja Sirén, Rasmus. 2020. Puolueiden äänestäjät. Teoksessa Sami Borg, Elina Kestilä-Kekkonen ja Hanna Wass (toim.), *Politiikan Ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019*. Helsinki: Oikeusministeriö, 260–287. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-838-7>
- Söderlund, Peter. 2020. Electoral Volatility: Finland in a comparative perspective. Teoksessa Sami Borg, Elina Kestilä-Kekkonen ja Hanna Wass (toim.), *Politiikan Ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019*. Helsinki: Oikeusministeriö, 461–476. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-838-7>
- Tilastokeskus. 2022a. Työlliset sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan vuosina 2011–2020, 15–74-vuotiaat. https://www.stat.fi/til/tyti/2020/13/tyti_2020_13_2021-03-04_tau_008_fi.html. Viitattu 24.1.2022.
- Tilastokeskus. 2022b. Ulkomaalaistaustaiset. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalaistaustaiset.html>. Viitattu 23.1.2022.
- Westinen, Jussi. 2016. Puoluevalinta Suomessa 2000-luvulla. Teoksessa Kimmo Grönlund ja Hanna Wass (toim.), *Poliittisen osallistumisen eriytyminen. Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Helsinki: Oikeusministeriö, 249–272. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-517-1>
- Westinen, Jussi. ja Kestilä-Kekkonen, Elina. 2015. Perusduunarit, vihervasemmisto ja porvarit: Suomalaisen äänestäjäkunnan jakautuminen ideologisiin blokkeihin vuoden 2011 eduskuntavaaleissa. *Politiikka* 57:2, 94–114. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1753488>

KIRJOITTAJATIEDOT

AINO TIIHONEN

YTT, tutkijatohtori

Politiikan tutkimus

Johtamisen ja talouden tiedekunta

Tampereen yliopisto

aino.tiihonen@tuni.fi